

Predgovor

Igra je velika nepoznanica kao i sam život i njeni korijeni se nalaze u dalekoj čovjekovoj prošlosti. Ona je bila sastavni dio svih dosadašnjih civilizacija i kao važan činilac u životu ljudi bila je predmet razmišljanja i pisanja najumnijih ljudi tih civilizacija. Ona je stalni čovjekov pratilac i njegova suštinska potreba. S nastankom prvog čovjeka, nastala je i igra. O tome nobelovac Ivo Andrić kaže:

Kad je prvi čovek - a koji je među ljudima postojao i bio prvi čovek, to niko ne zna - ispružio na suncu ruku, raširio prste i stao da prati igru njihove senke na beloj kamenoj ploči, bio je već tada na najboljem putu da stvori igru. I, docnije, jedan od ljudi zaista je ovladao igrom, samo joj to ime nije dao, a nazvana je tim lepim imenom mnogo docnije, kad je igra već odavno postojala i na razne načine vladala ljudima (Andrić, 2008, str. 147).

Igre su bile sastavni dio običaja, religije, filozofije, društveno-ekonomskog uređenja jednog naroda, sastavni dio njegovog cjelokupnog života i zanačajan činilac njegove kulture. Kod različitih naroda su njegovane i upražnjavane različite igre, povodom raznih događaja iz njihovog života. Održavane su u slavu bogova, u čast nekog poginulog kralja, junaka, prijatelja, prije i po završetku bitke, poslije pobjede, u čast nečijeg rođenja, povodom religijskih svečanosti i slično, a najpopularnije i najviše upražnjavane su bile razne igre loptom.

Postojale su, a i danas postoje brojne i različite igre loptom. Jedna od tih igara, koja je svojom ljepotom zaniжела i opila čovjeka, koja se proširila po cijelom svijetu stekavši veliku popularnost, nastala 1891. godine, jeste košarka. Pored ostalih, i najumniji ljudi, kao što su Ivo Andrić, Duško Radović, Karl Sagan i drugi su razmišljali i pisali, svaki na svoj način, o njoj.

"Kakve su to potrebe, kakve želje, kakve radosti i zanos koji goni dečaka ili devojčicu da trče za loptom, da je sustižu, dalje bacaju, i ponovo dočekuju i hvataju?" (Ibid, str. 392) postavlja pitanje Andrić i u isto vrijeme daje i odgovor: "Gledajući ih kako igraju košarku, odbojku ili rukomet, meni su se na mahove otkrivale tajne tela i igre. Hvatajući ili bacajući loptu, čovek se ne samo produžuje i raste, nego i preobražava, biva drukčiji, lakši i lepši, prevazilazi sebe, približava se bestežinskom stanju i visinskom letu, trijumfu svog tela i u isto vreme pobjedi nad njim" (Ibid).

Karl Sagan je jednom rečenicom iskazao njenu složenost i ljepotu: "Košarka u svom najboljem izdanju postaje najviša sinteza inteligencije, preciznosti, hrabrosti, smjelosti, drskosti, anticipacije, umjeća, timskog rada, elegancije i gracioznosti" (Sagan, 1993; citirano kod Trninić, 2005, str. 22). A Duško Radović je, na samo njemu svojstven način, jednog jutra u emisiji "Dobro jutro Beograda" o njoj rekao: "Zašto se ulične korpe za otpatke ne podignu na visinu koševa za košarku? Bila bi to provokacija kojoj niko od naše košarkaške nacije ne bi odoleo. Koševi bi bili puni, a grad čist" (Radović, 1981, str. 39).

Značaj i uloga sporta, a u okviru toga značaj i uloga košarke kod nas i u svijetu, danas je takav da ne može da ostane izvan pažnje nauke, pa samim tim ni izvan istorijske nauke. To je, pored ostalog, jedan od razloga zašto se sve veća pažnja poklanja i izučavanju istorije sporta, pa i izučavanju košarke na prostorima bivše Jugoslavije.

Nastanak i razvoj košarke na prostorima o kojima je riječ, od prvih početaka, pa do aprila 1941. i od maja 1945. godine pa do današnjih dana djelomično, je obrađen po gradovima i bivšim jugoslovenskim republikama i prezentovan zainteresovanoj javnosti, ali je malo radova koji su obrađivali njen nastanak i razvoj na cijelom prostoru bivše prve i druge Jugoslavije. U ovoj monografiji sistematizovali smo sva dosadašnja istraživanja, a i ugradili nova saznanja do kojih smo došli tokom istraživanja i pružili smo čitaocima jedan cjelovit tekst o nastanku i razvoju te lijepe i interesantne igre. Period od aprila 1941. pa do maja 1945. godine do danas nije dovoljno istražen, te smo smatrali da bi bilo potrebno i korisno, prije svega za istoriju sporta, da i taj period ra-